

1.UVOD

Prije nego što krenemo sa objašnjenjem priznanja i izvršenja stranih sudskih odluka, neophodno je objasniti i definisati strane sudske odluke. Bitno je napomenuti da bi jedna strana sudska mogla proizvoditi dejstvo u domaćoj zemlji, neophodno je da se sprovede postupak za njeno priznanje od strane organa zemlje u kojoj se to priznanje pomoću prijedloga traži. U nastavku rada, biće detaljno objašnjeno priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka, njihovo dejstvo, kao i pretpostavke čije ispunjenje je nužno da bi jedna strana sudska odluka proizvodila dejstvo.

Kada se analiziraju sporovi sa stranim elementom, vidimo da u tim sporovima stranka može da izabere nadležnost stranog suda. Kada se analiziraju eventualne promjene u jednoj zemlji, bez obzira na razlog tih promjena, tada, takođe, možemo govoriti o pojmu strane odluke. U tom slučaju biće primjenjena pravila koja su propisana za rješavanje nove situacije (ovdje se misli o teritorijalnim promjenama). U tim situacijam primjeniće se pravila koja regulišu sukcesiju, a ne treba zaobići ni stečena prava. Proizilazi zaključak da kada je riječ o pravilima Međunarodnog privatnog prava, ona se temelje na priznanju stvarno stečenih prava

Međutim, da bi došlo do izvršenja presude stranog suda u BiH, neophodno je da bude priznata od domaćih sudova u posebnom vanparničnom sudskom postupku. Poslije priznanja, strane sudske odluke imaju istu snagu kao domaće sudske odluke i takve odluke su izvršne pred nadležnim sudom države Bosne i Hercegovine. Kada je riječ o postupku priznanja stranih sudskih odluka i stranih arbitražnih odluka u Bosni i Hercegovini oni se najčešće pokreću pomoću prijedloga advokata odnosno ovlaštenog lica.

Najčešći slučajevi priznanja stranih sudskih odluka se odnose na porodične odnose (priznanja presuda o razvodu braka u Bosni i Hercegovini, odluke u bračnom sporu, priznanje odluke o alimentaciji, sporove radi utvrđivanja ili osporavanja očinstva i materinstva), priznanje presuda iz privrednih sudskih sporova kao i privredne arbitražne sporove, sudske odluke o isplati novčanog iznosa nastale iz ugovornih obaveza domaćeg i inostranog pravnog lica, predmete sa zaostavštinom, presude o nasljedstvu iz inostranstva, i druge vrste stranih sudskih odluka.

Ustavno pravilo u BIH koje se mora neposredno i primarno primjenjivati u svim postupcima je da se svakoj stranci mora omogućiti da učestvuje u postupku u kome se odlučuje o njegovim

pravima, a samo se pravo na žalbu može nadomjestiti nekim drugim pravnim sredstvom. Strane sudske odluke donose sudovi. Kada je riječ o priznanju stranih sudskih odluka neophodno je da se vodi računa o nadležnosti stranih organa za donošenje sudskih odluka, kao i o tome da li su ispunjenje pretpostavke za priznanje stranih sudskih odluka. Bitno je napomenuti da je neophodno i usko tumačenje restriktivnih odredaba u pretpostavkama za priznanje, koje se tiču nadležnosti organa.